

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Κατάλογος συγγραφέων	9
Πρόλογος	11
Ευάγγελος Γρ. Αυδίκος	
Εικονική διαφορά και ομογενοποιητική λογική των δικτυακών κοινοτήτων	15
Irina Aristarkhova	
Η νέα κανονικότητα του ψηφιακού δικτυακού υβριδισμού	43
Robert Glenn Howard	
Οι λαϊκές πολιτισμικές πρακτικές ως ψηφιακές αναπαραστάσεις: Μια συστημική προσέγγιση	73
Δημήτρης Παπαγεωργίου, Θωμάς Μαυροφίδης, Αντώνης Λωσ	
Τα ομότιμα δίκτυα ως ετεροτοπικές οικονομικές νησίδες	101
Πέτρος Πετρίδης	
«Like it». Συλλογικότητες στο διαδικτυακό «χωριό» του Facebook	125
Ευάγγελος Γρ. Αυδίκος	
Διερευνώντας τη μετάδοση των αστικών θρύλων: Μια πρόταση για λαογραφική έρευνα στο διαδίκτυο	151
Trevor J. Blank	

Ιστορίες για φαντάσματα	177
Charlie Gere	
Διδασκαλία 2.0: Η εκδρομή στο φεγγάρι και άλλες περιπέτειες	195
Πηνελόπη Παπαπλία	
Δυνητική Πρέσπα: Έθνη-κράτη και συνοριακότητα στο διαδίκτυο	247
Ασπασία Θεοδοσίου, Ελένη Μυριβήλη	
Διαδικτυακοί τόποι και τρόποι παρουσίασης των βλάχικων συλλόγων της Θεσσαλίας	297
Γεώργιος Κατσαδώρας, Ρέα Κακάμπουρα, Ελένη Ταστεμίρογλου	
Λαϊκός πολιτισμός και ψηφιακά εμπλουτισμένα βιβλία (enriched e-books): Σχεδιάζοντας μαθησιακούς πόρους για την εκπαίδευση με τη χρήση του διαδικτύου	321
Αλέξανδρος Καπανιάρης, Μαρία Γκασσούκα	

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Στα ηλεκτρονικά και έντυπα μέσα δημοσιεύονται συχνά ιστορίες για απάτες και εκφοβισμό ή εκμετάλλευση ανηλίκων. Η διάπραξη αδικημάτων δεν είναι καινούριο φαινόμενο, προφανώς. Αυτό που είναι καινοφανές είναι το διαδίκτυο ως νέο έδαφος, γεγονός που πολλαπλασίασε τα φοβικά σύνδρομα για τη δυναμική και ριζοσπαστική τεχνολογία, η οποία αλλάζει όχι μόνο τις μορφές επικοινωνίας αλλά και βασικές έννοιες που έχουν απασχολήσει τις επιστήμες για πάνω από ενάμιση αιώνα.

Αυτές οι αλλαγές στον χώρο της τεχνολογικής επικοινωνίας και η ταχύτατη χρήση και διάδοση των ηλεκτρονικών κοινωνικών δικτύων προκάλεσαν το ενδιαφέρον επιστημόνων από διάφορους χώρους (Λαογραφία, Ανθρωπολογία, Κοινωνιολογία, Ψυχολογία κ.λπ.) ώστε να εντάξουν στις ερευνητικές αναζητήσεις τους τη μελέτη του διαδικτύου και των νέων τεχνολογιών και τη συνακόλουθη επίδραση αυτών σε κοινωνικό και πολιτισμικό επίπεδο. Αντανάκλαση αυτής της ανάγκης είναι και ο παρών τόμος, που επιχειρεί μια διεπιστημονική ανάγνωση του διαδικτύου*. Τα ιδιάζοντα, ασαφή

* Ο τόμος αντλεί υλικό από το συνέδριο που διοργάνωσε το Τμήμα Ιστορίας, Αρχαιολογίας και Κοινωνικής Ανθρωπολογίας του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας με θέμα «Λαϊκός πολιτισμός, διαδίκτυο και νέες τεχνολογίες». Το συνέδριο πραγματοποιήθηκε στα τέλη Νοεμβρίου του 2012 στον Βόλο. Οφείλω ιδιαίτερες ευχαριστίες στους συνεργάτες Χρήστο Παπακώστα, λέκτορα ΤΕΦΑΑ του Πανεπιστημίου Αθηνών, και Έλσα Παπάζογλου, κοινωνική ανθρωπολόγο, για τη συμβολή τους στην οργάνωση και τη διεξαγωγή του συνεδρίου.

και ρευστά χαρακτηριστικά του διαδικτύου και των νέων τεχνολογιών απαιτούν μια διεπιστημονική προσέγγιση του φαινομένου και συνιστούν κοινό τόπο θεωρητικής και μεθοδολογικής ζύμωσης μεταξύ των κοινωνικών και των ανθρωπιστικών επιστημών.

Στην πρόκληση αυτή ανταποκρίθηκε πολύ πρόσφατα και η επιστήμη της Λαογραφίας η οποία, μπολιασμένη με τον θεωρητικό και τον μεθοδολογικό λόγο άλλων συναφών επιστημών (Ανθρωπολογία, Κοινωνιολογία), επιχειρεί να περάσει από τον εντοπισμό και την περιγραφή των νέων φαινομένων στη συστηματική μελέτη και την ανάλυσή τους. Ειδικότερα, εστιάζει στο ζήτημα της εμφάνισης και της ευρείας χρήσης μορφών του λαϊκού πολιτισμού (ανέκδοτα, λαϊκή λογοτεχνία, παραστασιακές τέχνες, λαϊκά δρώμενα κ.λπ.) στο διαδίκτυο και στην προβολή τους μέσα από τις νέες τεχνολογίες (cd-rom, βάσεις δεδομένων, ηλεκτρονικά μουσεία κ.λπ.). Σε κάθε περίπτωση, φαίνεται πως ο λαϊκός πολιτισμός συγκροτεί ένα προνομιακό πεδίο ατομικής και συλλογικής έκφρασης στο διαδίκτυο, όπου οι έννοιες της επικοινωνίας και της δημιουργικότητας αναδιατάσσονται και αποκτούν νέο δυναμικό νόημα και περιεχόμενο.

Ένα από τα βασικά θέματα που διατρέχουν, άμεσα ή έμμεσα, όλα τα κείμενα του τόμου είναι η έννοια της κοινότητας, με την οποία έχουν ασχοληθεί πολλοί επιστήμονες από διάφορες επιστήμες. Η Aristarkhova εστιάζει στο αν και πώς συγκροτείται αυτή η έννοια στον κυβερνοχώρο. Πιστεύει πως οι «εικονικές» κοινότητες είναι μια προσπάθεια να εξισορροπηθεί η αποσάθρωση των κοινωνικών θεσμών. Μέσο για τη συγκρότηση τέτοιων κοινοτήτων είναι το Facebook (Αυδίκος).

Ο Howard, με τη σειρά του, επικεντρώνεται στον ψηφιακό

υβριδισμό, τα νέα πολιτιστικά προϊόντα που προκύπτουν από τις δυνατότητες που προσφέρει το διαδίκτυο. Ο Πετρίδης, στη συνέχεια, ασχολείται με τα ομότιμα δίκτυα και την αλληλεπίδρασή τους. Οι Παπαγεωργίου, Μαυροφίδης και Λως, εξάλλου, ασχολούνται με το προφανές, ότι δηλαδή αυτό που αναπαριστάται από το διαδίκτυο δεν είναι αποτέλεσμα της τεχνολογίας αλλά του τρόπου τοποθέτησης του υλικού σε αυτό. Πλευρές αυτής της οπτικής ενσωματώνονται στο κείμενο των Θεοδοσίου και Μυριβήλη, όπου «η δυνητική Πρέσπα αποτελεί μια εκλεκτική και θρυμματισμένη έννοια», σε αυτό των Κατσαδώρου, Κακάμπουρα και Ταστεμίρογλου, που ασχολούνται με τον τρόπο παρουσίασης των συλλόγων Βλάχων στο διαδίκτυο, και στο κείμενο των Καπανιάρη και Γκασούκα για τα ψηφιακά μαθήματα στην εκπαίδευση.

Ο Blank θεωρεί το διαδίκτυο ενδιαφέρον πεδίο για τους λαογράφους για να μελετήσουν τους αστικούς θρύλους, λόγω της ανωνυμίας και της αποτελεσματικότητας του διαδικτύου στην ταχεία διάδοση των ιδεών. Αυτό επιβεβαιώνεται και από τον Gere, που ασχολείται με τη διατήρηση λογαριασμών Facebook νεκρών, η οποία δυσκολεύει τη λήθη. Τέλος, η Παπαπλιά διερευνά και προτείνει τη χρήση των ψηφιακών μέσων στη διδασκαλία, η οποία αναδιατάσσει τη σχέση δασκάλου και εκπαιδευομένων. Χρησιμοποιεί δε ως παράδειγμα τη δική της εμπειρία.

Ευάγγελος Αυδίκος
Καθηγητής Πανεπιστημίου Θεσσαλίας
Σκαμνούλα/Πρέβεζα, 18 Φεβρουαρίου 2016